

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 135/09-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Y. A., štátneho občana Maroka, zastúpeného advokátom JUDr. B. B., B., pre namietané porušenie jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 v súvislosti s nedodržaním požiadavky bezodkladného rozhodovania o pozbavení osobnej slobody takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Y. A. podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 v súvislosti s nedodržaním požiadavky bezodkladného rozhodovania o pozbavení jeho osobnej slobody p o r u š e n é b o l o .

2. Y. A. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Krajský súd v Trnave p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Y. A. priznáva úhradu trov konania v sume 276,60 € (slovom dvestosedemdesiatšesť eur a šesťdesiat centov), ktoré je povinný zaplatiť Krajský súd v Trnave na účet jeho právneho zástupcu JUDr. B. B., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti Y. A. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 135/09-7 zo 14. mája 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Y. A., štátneho občana Maroka (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. B. B., B., pre namietané porušenie jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 v súvislosti s nedodržaním požiadavky bezodkladného rozhodovania o pozbavení osobnej slobody.

Podstatou sťažovateľových námietok bolo tvrdenie, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru z dôvodu, že o jeho opravnom prostriedku proti rozhodnutiu Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, Riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Bratislava, oddelenia hraničnej polície B. – R. (ďalej len „úrad hraničnej a cudzineckej polície“) č. UHCP-60-6/RHCP-BA-Ru-AV-2008 z 25. júla 2008, ktorým bol ako cudzinec zaistený a ktoré znamenalo zásah do jeho osobnej slobody, rozhodol krajský súd po takmer 6 mesiacoch, aj keď podľa § 62 ods. 6 zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“) bol povinný tak učiniť bezodkladne.

Na základe toho sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 v súvislosti s rozhodovaním o jeho opravnom prostriedku proti rozhodnutiu úradu hraničnej a cudzineckej polície o zaistení porušil jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

K sťažnosti sťažovateľa sa vyjadril krajský súd prostredníctvom svojej predsedníčky, a to listom sp. zn. Spr 393/09 z 2. júna 2009, z ktorého okrem iného vyplynulo:

„K sťažnosti sa vyjadrila JUDr. P. P., sudkyňa, ktorá v danej veci konala...

JUDr. P. P. uviedla, že opravný prostriedok proti rozhodnutiu ÚHCP-60-6/RHCP-BA-Ru-AV-2008 zo dňa 25. 07. 2008 o zaistení bol Krajskému súdu v Trnave doručený dňa 12.08. 2008. Krajský súd v Trnave v súlade s § 250 e) O. s. p. a s § 250 d) ods. 1 O. s. p. rovnopis odvolania úpravou zo dňa 14. 08. 2008 doručil odporcovi, ktorého súčasne vyzval, aby sa v lehote 30 dní odo dňa doručenia podania k nemu písomne vyjadril, zaslal spisový materiál a poučil ho podľa § 250 f) O. s. p. o možnosti rozhodnúť vec bez pojednávania.

Na výzvu, ktorú odporca prevzal dňa 10. 9. 2009 nereagoval, preto ho konajúci súd opätovne pod hrozbou udelenia poriadkovej pokuty vyzval úpravou zo dňa 29. 10. 2009, aby si vyžadovanú povinnosť splnil v lehote 10 dní (správne má byť 10. 9. 2008 a 29. 10. 2008).

Odporca spisový materiál spolu s vyjadrením k opravnému prostriedku a so súhlasom s prejednáváním veci bez pojednávania predložil súdu až dňa 21. 11. 2008 a Krajský súd v Trnave určil na deň 15. 1. 2009 termín vyhlásenia rozhodnutia.

Zo spisu vyplýva, že termín vyhlásenia rozhodnutia určený na deň 15. 1. 2009 bol dňa 12. 1. 2009 preložený na deň 26. 1. 2009 z dôvodu, že od 13. 1. 2009 do 22. 1. 2009 bola konajúca sudkyňa JUDr. P. P. práceneschopná, o čom predkladám v kópii potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti. Následne pokynom nachádzajúcim sa v spise na č. l. 28 dňa 19. 1. 2009 bol i tento termín zrušený z dôvodu účasti na školení v dňoch 26. a 27. 1. 2009 a určený nový termín pre vyhlásenie rozhodnutia na deň 2. 2. 2009, kedy bol vo veci bez nariadenia pojednávania a bez účasti účastníkov vyhlásený rozsudok... Dňa 16. 2. 2009 bol rozsudok doručený právnenému zástupcovi navrhovateľa a dňa 16. 02. 2009 odporcovi.

Navrhovateľ napriek neúspechu v konaní proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nepodal a rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 4. 3. 2009...

Občiansky súdny poriadok však neurčuje striktne žiadnu lehotu, počas ktorej má byť o návrhu rozhodnuté, na základe čoho nemožno konštatovať, že by bolo porušené právo sťažovateľa na urýchlené rozhodovanie o pozbavení slobody.“

Označeným listom predsedníčka krajského súdu zároveň oznámila, že v konaní pred ústavným súdom netrvá na ústnom prerokovaní danej veci.

Právny zástupca sťažovateľa listom doručeným ústavnému súdu 29. júna 2009 taktiež vyjadril súhlas s upustením od ústneho prerokovania danej veci.

Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Z citovaného článku jednoznačne vyplýva, že garancie dané dohovorom sa poskytujú každému, kto bol istým spôsobom pozbavený osobnej slobody. Nepôjde teda len o prípady pozbavenia osobnej slobody v súvislosti s uvalením väzby, k uplatneniu ktorej dochádza pri splnení zákonných predpokladov v rámci trestného konania, ale pôjde o akýkoľvek prípad zásahu do osobnej slobody jednotlivca, ktorý bude mať možnosť podať návrh na súdny prieskum rozhodnutia týkajúci sa tohto zásahu. A keďže pôjde o významný zásah do osobnej sféry tej-ktorej osoby, vo veci konajúci súd musí pri preskúvaní zákonnosti daného zásahu postupovať s náležitou starostlivosťou a bez akéhokoľvek odkladu.

Podstatnou požiadavkou čl. 5 ods. 4 dohovoru je aj to, aby súd rozhodol „urýchlene“ (speedily). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, to znamená s ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia. Z hľadiska rýchlosti konania o pozbavení slobody by malo ísť o lehoty rátané na dni, resp. týždne, nie však už na mesiace (Sanchez – Reisse c. Švajčiarsko, Bezichieri c. Taliansko).

Podľa § 62 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov policajt je oprávnený zaistiť cudzinca na účel

- a) výkonu jeho administratívneho vyhostenia alebo výkonu trestu vyhostenia...
- c) jeho vrátenia podľa osobitného predpisu, ak neoprávnene vstúpil na územie Slovenskej republiky alebo sa neoprávnene zdržiava na území Slovenskej republiky.

Podľa § 62 ods. 3 zákona o pobyte cudzincov cudzinec môže byť zaistený na čas nevyhnutne potrebný, najviac však na 180 dní.

Podľa § 62 ods. 4 zákona o pobyte cudzincov policajný útvar bezodkladne vydá cudzincovi rozhodnutie o zaistení a umiestni cudzinca v zariadení...

Podľa § 62 ods. 6 zákona o pobyte cudzincov zaistený cudzinec môže podať proti rozhodnutiu o zaistení opravný prostriedok na súd do 15 dní od doručenia rozhodnutia o zaistení; o opravnom prostriedku rozhodne súd bezodkladne. Podanie opravného prostriedku nemá odkladný účinok.

Podľa § 250l ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 250s prvej vety Občianskeho súdneho poriadku proti rozhodnutiu súdu, ktorým potvrdí rozhodnutie správneho orgánu, je prípustné odvolanie.

Z obsahu sťažnosti, k nej priložených písomností, z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu, ako aj z vyžiadaného spisu krajského súdu sp. zn. 42 Sp 80/2008 ústavný súd zistil, že 12. augusta 2008 bolo krajskému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozhodnutiu úradu hraničnej a cudzineckej polície č. UHCP-60-6/RHCP-BA-Ru-AV-2008 z 25. júla 2008, ktorým bol sťažovateľ podľa § 62 ods. 1 písm. a) a c) zákona o pobyte cudzincov zaistený a podľa § 62 ods. 3 a 4 citovaného zákona umiestnený v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov M. na čas nevyhnutne potrebný, najviac však na 180 dní. K uvedenému postupu došlo z dôvodu, že 25. júla 2008 bol sťažovateľ príslušnými orgánmi Rakúska vrátený na územie Slovenskej republiky, kde mu však s platnosťou od 15. júla 2008 skončilo povolenie na tolerovaný pobyt, a preto bolo potrebné rozhodnúť o jeho administratívnom vyhostení a vrátení späť do Maroka.

Dňa 8. septembra 2008 krajský súd zaslal odvolanie sťažovateľa na vyjadrenie úradu hraničnej a cudzineckej polície s tým, aby sa v lehote 30 dní k nemu vyjadril a aby súčasne predložil na vec sa vzťahujúci spisový materiál. Keďže úrad hraničnej a cudzineckej polície na výzvu krajského súdu v stanovenej lehote nereagoval, krajský súd 29. októbra 2008 urgoval zaslanie vyjadrenia a spisu, ktoré mu boli napokon predložené 21. novembra 2008. Následne 10. decembra 2008 krajský súd určil v danej veci termín vyhlásenia rozhodnutia bez pojednávania na 15. január 2009, avšak tento termín bol zrušený z dôvodu

práceschopnosti zákonnej sudkyne, pričom ďalší termín pojednávania bol stanovený na 26. január 2009. Z dôvodu účasti zákonnej sudkyne na školení bol aj tento termín zrušený a preložený na 2. február 2009. V tento deň krajský súd vyhlásil rozsudok č. k. 42 Sp 80/2008-32, ktorým napadnuté rozhodnutie úradu hraničnej a cudzineckej polície potvrdil a sťažovateľovi nepriznal náhradu trov konania. Rozsudok krajského súdu bol právnomu zástupcovi sťažovateľa a úradu hraničnej a cudzineckej polície doručený 16. februára 2009. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ neodvolal, a preto nadobudol právoplatnosť 4. marca 2009.

Aj keď Občiansky súdny poriadok vo svojich ustanoveniach vzťahujúcich sa na súdny prieskum rozhodnutí správnych orgánov na základe podaných opravných prostriedkov neustanovuje žiadnu lehotu, v rámci ktorej má všeobecný súd rozhodnúť, vzhľadom na ustanovenie čl. 154c ods. 1 ústavy, podľa ktorého medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti ústavy, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd, bolo povinnosťou krajského súdu konať vo veci sťažovateľa v intenciách čl. 5 ods. 4 dohovoru, teda urýchlene. Vnútroštátna právna úprava v podobe ustanovenia § 62 ods. 6 zákona o pobyte cudzincov tiež striktne ustanovuje, že o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o zaistení musí súd rozhodnúť bezodkladne.

Podľa názoru ústavného súdu pod pojmom bezodkladne nemožno v žiadnom prípade chápať lehotu presahujúcu 6 mesiacov, v rámci ktorej bolo krajskému súdu doručené odvolanie sťažovateľa (12. augusta 2008), došlo k vykonaniu niektorých procesných úkonov, následnému rozhodnutiu a doručeniu jeho písomného vyhotovenia účastníkom konania (16. februára 2009). V danom prípade neobstojí ani argumentácia krajského súdu o nevyhnutnosti preloženia termínov pojednávania z dôvodu práceschopnosti zákonnej sudkyne alebo jej účasti na školení. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo osoby na súdne konanie bez zbytočných prieťahov (obdobne napr. III. ÚS 140/07, III. ÚS 118/07). Ústavný súd taktiež považuje za irelevantný argument krajského súdu o objektívnom predĺžení konania z dôvodu

nereagovania úradu hraničnej a cudzineckej polície na výzvu v stanovenej lehote. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že všeobecný súd má k dispozícii účinné a legitímne prostriedky na zabezpečenie plynulosti konania (napr. uloženie poriadkovej pokuty). Tieto skutočnosti musí mať všeobecný súd na pamäti vždy, ale predovšetkým v prípadoch, ak v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov má vo veci rozhodnúť bezodkladne. K tejto povinnosti ho dokonca zaväzujú aj relevantné medzinárodné zmluvy, v konkrétnom prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Zistenie, že krajský súd vo veci sťažovateľa rozhodol takmer po 6 mesiacoch s tým, že rozhodnutie bolo jeho právnomu zástupcovi doručené až po uplynutí 6 mesiacov, hoci v zmysle § 62 ods. 3 zákona o pobyte cudzincov mohol byť sťažovateľ zaistený pre účely jeho administratívneho vyhostenia najviac na dobu 180 dní (približne 6 mesiacov, resp. pol roka), viedlo ústavný súd k záveru o tom, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Sp 80/2008 bolo porušené právo sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia jeho osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Toto konštatovanie považuje ústavný súd za umocnené aj tým, že v rámci zákonom povolenej doby zaistenia sťažovateľa mu v podstate krajský súd svojím zdĺhavým postupom znemožnil realizovať jeho právo podľa § 250s Občianskeho súdneho poriadku a podať odvolanie proti rozsudku krajského súdu, a dať tak podnet na preskúmanie zákonnosti pozbavenia jeho osobnej slobody.

III.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, môže priznať tomu, koho základné práva alebo slobody boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, hlavne na predmet sporu vyžadujúci obzvlášť urýchlené konanie. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Keďže ústavný súd deklaroval porušenie práva s'ťažovateľa zaručeného čl. 5 ods. 4 dohovoru, rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia v sume 1 000 € (bod 2 výroku nálezu), pričom zohľadnil dĺžku konania krajského súdu a jej závažný dopad na osobnú slobodu jednotlivca. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd považoval za opodstatnené a dôvodné priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v uvedenej sume a vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadost'učineniu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právny zástupca s'ťažovateľa si podaním z 23. júna 2009 uplatnil trovy konania v sume 276,60 €.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 €.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 276,60 € z dôvodu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku nálezu), a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 115,90 € (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie s'ťažnosti), dvakrát náhradu režijného paušálu po 6,95 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, to všetko zvýšené o 19 % DPH, pričom v tejto súvislosti bol pre ústavný súd dôležitý počet

uplatnených úkonov právnej služby a ich cena, nie ich presná špecifikácia, ktorá bola u právneho zástupcu sťažovateľa odlišná. Sťažovateľom požadované trovy sú nižšie, ako je jeho zákonný nárok (292,38 €), preto ich ústavný súd priznal v plnom rozsahu. Ústavný súd vyslovil povinnosť krajského súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnenému zástupcovi sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2009